

Asia: LVM/1354/01/2019

Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma vuosille 2021–2032 – Suunnitelmaluonnos ja vaikutusten arviointi

Suunnitelmaluonnos

Mitkä ovat tärkeimmät toimenpiteet suunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi?

Suunnitelman tavoitteena on ”liikennejärjestelmä takaa koko Suomen saavutettavuuden ja vastaa elinkeinojen, työssäkäynnin ja asumisen tarpeisiin”. Tämä tulee varmistaa riittävällä rahoituksella, kuntien – myös pienten – tarpeet huomioimalla ja toimenpiteiden toimeenpanolla ja niiden tarkalla seurannalla.

Suunnitelmaluonnoksessa on varsin hyvin koottu tärkeimmät toimenpiteet. Jos katsomme asiaa yritysten kuljetusketjujen tehokkuuden, ilmastoystävällisyyden ja kestävyuden näkökulmista, toimenpiteisiin on lisättävä vielä multimodaalisten (yhdistettyjen) kuljetusten edistäminen ja siihen liittyen erityisesti solmu-pisteiden kehittäminen kattavaksi kuljetusten järjestelmäksi.

Onko toimenpiteiden rahoitus kokonaisuutena oikein suunnattu taloudellisen raamin sisällä?

- **Liikenneverkko ja solmukohtat**
- **Henkilö- ja tavaraliikenteen palvelut**
- **Liikennejärjestelmän tukitoimet**
- **Muut toimenpiteet**

Valtion tulee varmistaa rahoituksen riittävyys suunniteltuihin toimenpiteisiin. Huolena on, että toimenpiteet ja varsinkin investointihankkeet jäävät toteutumatta puuttuvasta rahoituksesta johtuen.

Kaupunkiseutujen odotetaan osallistuvan rahoitukseen merkittäväällä osuudella, mutta syrjempien seutujen ei. Sote-uudistuksen myötä kuntien talous muuttuu merkittävästi ja etenkin kasvukuntien

osallistuminen rahoitukseen on todella hankalaa. Koska kyseessä ovat valtion hankkeet, sillä pitäisi olla suuri vastuu myös rahoituksesta. Sote-uudistuksen jälkeen ja sen toteutumattakin jääminen ei mahdollista kuntien osallistumista näin mittavien ja valtakunnallisesti tärkeiden hankkeiden rahoittamiseen. Kasvukunnissa, joita kaupunkiseudut naapu-reineen ovat, rahoituksen painopisteet ovat koulujen ja varhaiskasvatuksen sekä muiden palvelutilojen ja katualueiden rakentamisen mahdollistamisessa.

Jo muutenkin taloudellisesti heikossa tilanteessa olevat pienet kunnat eivät pysty lisäämään elinvoimaansa raideliikenteen kehittämisen avulla, jos niiden pitää rahoittaa vähintään 70 % oman alueensa raideliikennehankkeista.

Muuten kattavasta rahoituskehiksestä ovat unohtuneet sisämaan satamat ja yhdistettyjen kuljetusten lastauspaikat lukuun ottamatta Kouvolan RRT-terminaalia. Yhdistettyjen kuljetusten järjestelmä vaatii valtakunnallisesti toimivan verkoston. Verkostossa voi olla muutama keskeinen solmu ja myös pienempiä solmupisteitä.

EU:n elpymisrahastot tulee huomioida suunnitelmassa ja niitä tulisi hyödyntää erityisesti kestävän raideliikenteen pitkäjänteisessä kehittämisessä. Nyt suunnitteluun panostamalla mahdollistetaan jatkossa CEF-rahoituksen hyödyntämisen.

Sisältääkö vuoteen 2050 ulottuva visio liikennejärjestelmän kehittämiseksi oikeat asiat?

Liikennejärjestelmäsuunnitelman raideliikenteeseen kohdennetut toimenpiteet eivät tue tarpeeksi vuoteen 2050 ulottuvaa visiota. Suunnitelmassa keskitytään liikaa raideliikenteen nykytilanteeseen ja sen parannuksiin. Pitää visioda rohkeasti ja nykyistä laajemmin raideliikenteen kehystoimenpiteisiin: raideliikenteen järjestäminen, kalusto, lippu- ja ohjausjärjestelmät sekä multimodaaliset kuljetukset, joita esimerkiksi kasvava verkkokauppa ja Suomen valmistava teollisuus tarvitsee.

Liikennejärjestelmää kokonaisuutena on linjattu hyvin tuleville vuosikymmenille ja siinä mielessä esitetty visio antaa tietyt suuntaviivat. Kuitenkin yhdistetyillä kuljetuksilla voidaan saavuttaa tehokkuus- ja päästövähennyshyötyjä nopeastikin. Tämä potentiaali kannattaa realisoida ja sitä kehittää pitkäjänteisesti ottaen huomioon odotettavissa olevat kaluston, energialähteiden ja digitalisaation mahdollisuudet. Lisäksi pitää joustavasti varautua ottamaan käyttöön teknisen kehityksen täysin uusia ratkaisuja ja lähteä kehittämään niistä parhaiten Suomen olosuhteisiin soveltuvia.

Viekö toimenpideohjelma kokonaisuutena kehitystä vision suuntaan?

Aiemmin mainittu yhdistettyjen kuljetusten teema ei näy toimenpiteissä. Tavaraliikenteen solmupisteiden verkosto pitää sisällyttää toimenpideohjelmaan.

Vaikutusten arviointi

Onko vaikutusten arviointia täydennettävä viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain näkökulmasta?

Ei ole lausuttavaa.

Antaako vaikutusten arviointi riittävän hyvän kuvan suunnitelman vaikutuksista?

Tämä kohta tulee uudelleen arvioitavaksi sitten, kun yhdistettyjen kuljetusten hyödyntäminen tulee selkeämmin osaksi liikennejärjestelmäsuunnitelmaa ja sen vaikutusten arviointia.

Yleistä

Miten valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnittelun prosessia (vuorovaikutus, viestintä ja vaikutusten arviointi mukaan lukien) tulisi kehittää?

Suunnittelussa on hyvä ottaa huomioon myös kytkeytyminen EU:n yhteisiin tavoitteisiin ilmasto- ja liikennepoliittisten linjauksien perusteella.

Hannu Kemppainen
Pro Rautatie ry